

Olli Hatakka, Heikki Immonen, Satu Saarinen, Heidi Vartiainen

Kohti työelämää - Uudet työkalut käyttöön opiskelijoiden metataitojen vahvistamiseksi

Loppuraportti

Kohti työelämää
Uudet työkalut käyttöön opiskelijoiden
metataitojen vahvistamiseksi
Loppuraportti

Olli Hatakka, Heikki Immonen, Satu Saarinen, Heidi Vartiainen

Julkaisusarja

C: Raportteja, 55

Vastaava toimittaja

Kari Tiainen

Sivuntaitto

Kaisa Varis

Kansikuva

Rawpixel.com

© Tekijät ja Karelia-ammattikorkeakoulu

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi on tekijänoikeuslain mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

ISBN 978-952-275-269-7

ISSN-L 2323-6914

ISSN 2323-6914

*Julkaisujen myynti
ja jakelu*

Karelia-ammattikorkeakoulu
julkaisut@karelia.fi
tahtijulkaisut.net

Joensuu 2019

Kohti työelämää - Uudet työkalut käyttöön opiskelijoiden metataitojen vahvistamiseksi

HANKKEEN TAUSTA JA TAVOITTEET

Hankkeen lähtökohtana on ollut Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2012 laatima Työelämän kehittämisstrategia vuoteen 2020 -raportti, jossa tunnistettiin tulevaisuuden työelämän osaamisalueiksi esimerkiksi taito hallita omaa osaamista ja aikaa, kyky rakentaa työyhteisöjä ja verkostoja sekä toimia niissä, valmius oman ja muiden terveyden ja jakamisen vaalimiseen sekä valmiudet neuvotella ja johtaa. Lisäksi raportissa korostetaan innovaatio-osaamista, reflektointikykyä ja arvoja. (Alasoini, Järvensivu & Mäkitalo 2012.) Työelämän rakenteet ovat murroksessa. Perinteiset työtehtävät katoavat digitalisaation ja automatisaation myötä ja vastaavasti uudenlaista työtä tulee tilalle. Tulevaisuuden työelämätaidot vaativat teknisten taitojen lisäksi myös yhteistyökykyä, sekä kriittistä että luovaa ajattelua. Maailman talousfoorumin tutkimuksissa on arvioitu, että luovuus nousee vuoteen 2020 mennessä yhdeksi tärkeimmäksi työelämätaidoksi. Luovuuden merkitys työelämässä lisääntyy sitä mukaa, kun työtehtävät automatisoituvat. Koneet tekevät mekaanisen perustyön ja ihminen keskittyy kriittiseen ajatteluun ja luovien toimintatapojen kehittelyyn; esimerkiksi insinööri miettii uusia tekniikan vastauksia käytännön tekemiseen, myyjä pohtii markkinointia, hoitaja uusia tapoja kohdata potilas ja niin edelleen. (Degerman 2016.)

Tulevaisuuden työelämän taidot

Kuvio 1. Tulevaisuuden työelämän taidot. (Degerman 2016.)

Kohti työelämää: Uudet työkalut käyttöön opiskelijoiden metataitojen vahvistamiseksi – hankkeelle asetettiin seuraavat tavoitteet:

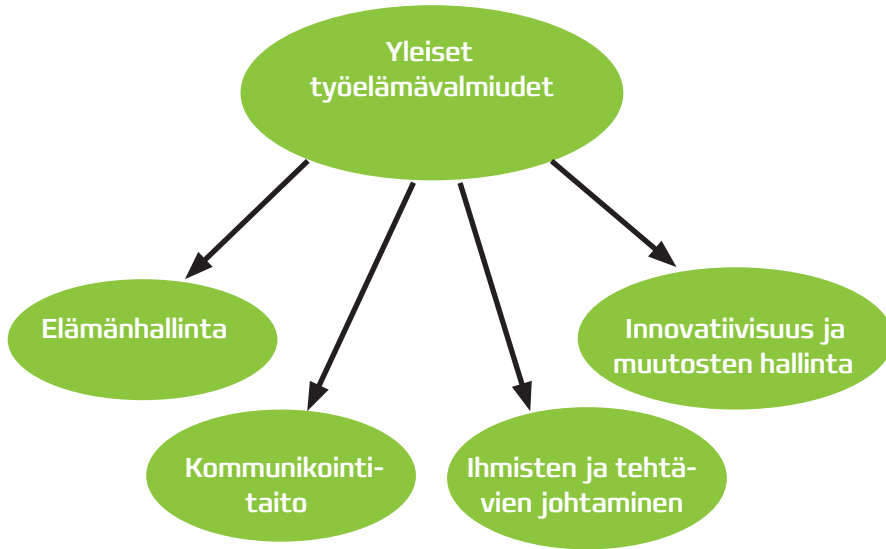
- Opiskelijoiden metataitojen opiskelu tapahtuu osana Ammatillinen kasvu -opintokokonaisuutta, jonka kaikki opiskelijat suorittavat osana opintojaan. Metataitoja harjoitellaan erityisesti uusilla pedagogisilla ratkaisuilla, erityisesti käänteisellä oppimisella (Flipped Learning).
- Tuodaan työelämäkumppaneita konkreettiseksi osaksi opetusta.
- Karelia Showroom -toimintamallin käyttöönotto työelämäkohtaannon nostamiseksi.

Otsakorven Säätiön apurahan turvin Karelia-ammattikorkeakoulu on saavuttanut hankkeelle asetetut tavoitteet.

OPISKELIJAT JA TYÖELÄMÄN EDUSTAJAT YHTEISTYÖSSÄ

Kohti työelämää: Uudet työkalut käyttöön opiskelijoiden metataitojen vahvistamiseksi -hanke vahvisti vuoden 2018 aikana opiskelijoiden metataitoja yhdessä työelämän edustajien kanssa. Opiskelijoille tuotettiin käänteisen oppimisen (Flipped Learning) -menetelmällä opiskelumateriaalia, jonka avulla he tutustuivat aiheeseen ennen työelämän edustajan pitämää työpajaa. Kokeilun tuloksena syntyi työelämätaitojen harjoittelua tukeva malli osaksi Karelia-ammattikorkeakoulun ohjauksellista Ammatillinen kasvu -opintojaksoa.

Hankkeessa pidettiin työelämän metataitona Pekka Ruohotien (2002) määrittelemiä yleisiä työelämävalmiuksia (kuvio 2).

Kuvio 2. Yleiset työelämävalmiudet (Ruohotie 2002).

Neljästä työelämävalmiuksien kokonaisuudesta laadittiin tehtäväpaketit opiskelijoiden itsenäistä opiskelua varten. Elämänhallinnan kokonaisuudesta otettiin tarkastelun kohteiksi ajankäytön hallinta ja ongelmanratkaisutaidot. Tehtäväpaketti pilotoitiin Karelia-ammattikorkeakoulun englanninkielisen International Business -koulutuksen opiskelijoille. Ajankäytön hallinta on tärkeimpiä elämänhallintaan liittyviä taitoja. Opiskelijat pohtivat tehtäväpaketin avulla omaa ajankäyttöään ja miten sitä voisi parantaa. He pohtivat myös erilaisia priorisointitekniikoita, omia arvojaan sekä arvioivat eri opiskelutehtäviin tarvittavaa aikaa. Lisäksi opiskelijoille annettiin konkreettisia ongelmatilanteita ratkaistavaksi. Tämän jälkeen ajankäytön hallinnan ja ongelmaratkaisutaidot -työpajassa työelämän edustaja kertoi opiskelijoille omista konkreettisista ajanhallintakeinoistaan ja siitä, miksi työelämässä tarvitaan hyviä ajanhallintaitoja sekä luovaa ongelmanratkaisukykyä. Keskustelua työpajassa herättivät priorisointitaidot, kalenterin käyttö ja työmäärän pilkkominen järkeviin osiin. Lisäksi keskusteltiin siitä, miten nämä taidot vaikuttavat rekrytoinnissa.

Toinen yleisiin työelämävalmiuksiin kuuluva kokonaisuus oli kommunikointitaidot. Jaoinne tehtäväpaketissa kommunikointitaidot vuorovaikutustaitoihin ja verkostoitumiskykyyn. Tämä tehtäväkokonaisuus pilotoitiin energia- ja ympäristötekniikan opiskelijoiden kanssa. Ilmarisen tammikuussa 2017 julkaiseman Future Score -testin mukaan tulevaisuuden Top 10 työelämätaidot ovat:

1. **Vuorovaikutustaito**
2. Itsetuntemus
3. Tunneälykyys ja empatia
4. Kyky tunnistaa ja kehittää omaa osaamista
5. **Verkostoitumiskyky**
6. Resilienssi eli muutosjoustavuus
7. Yhteistyökyky
8. Kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa
9. Kriittinen ajattelu ja luovuus
10. Itseohjautuvuus

Tutkimuksen mukaan vuorovaikutustaidot ovat hyvin arvostettuja sekä työelämässä että opiskelussa nyt ja etenkin tulevaisuudessa.

Tässä tehtäväpaketissa opiskelijat arvioivat ennen työelämän edustajan työpajaa omia vuorovaikutustaitojaan ja verkostojaan. Työelämän edustaja korosti pitämässään työpajassa verkostoitumisen merkitystä jo opiskelun aikana. Hänen mukaansa verkostot ovat nykypäivän rekrytointikanava ja samalla tärkeä ja arvostettu pääoma työelämässä.

Innovatiivisuutta ja muutosten hallintaa pilotoitiin Karelian fysioterapian opiskelijoilla. Tässä tehtäväpaketissa opiskelijat pohtivat omaa luovuuttaan ja sitä, mitä vaikutuksia luovalla ajattelulla voisi saavuttaa. Lisäksi opiskelijat pohtivat, mitä muutostarpeita omalla alalla on lähitulevaisuudessa ja miten niihin voisi varautua. Työelämän edustaja haastoi opiskelijat työpajassa miettimään, mitä luovuus ja luova ajattelu työelämässä on.

Viimeisenä työelämävalmiuksiin liittyvänä osana pilotoitiin ihmisten ja tehtävien johtamista. Tätä aihepiiriä pidettiin sopivana liiketalouden opiskelijoille. Työelämän edustajat ottivat työpajojen läpileikkaavaksi teemaksi hyvän itsensä johtamisen. Näin voitiin läpivalaista sekä johtamistaitojen kehittämistä että johtamisen kohteena olevien alaistaitojen kehittämistä. Moderni työyhteisö edellyttää mm. vastuun ottamista, päätöksentekotaitoja, kykyä priorisointiin ja kykyä organisaationäkökulman hahmottamiseen.

Hankkeessa tuotetun materiaalin sekä työelämän edustajien puheenvuorojen avulla opiskelijat pääsivät tutustumaan keskeisiin työelämätaitoihin, sekä käymään syvällistä merkityskeskustelua niiden olemuksesta ja tarkoituksesta toimivan työorganisaation työkaluina. Lisäksi hankkeen aikana tehty pilotointi on tarjonnut hyvän näkökulman opiskelijoiden vallitsevaan työelämätaitojen osaamiseen. Osaaminen on ollut vaihtelevaa ja tarvitsee ehdottomasti aktiivista kehittämistä useimpien kohdalla. Tarvetta on sekä perustaidoista ja -tiedoista että vaativammista taitokokonaisuuksista. Ensimmäisen työpaikan saaminen on muuttunut yhä kilpaillummaksi ja tästä syystä hankkeen tuottama opiskelumateriaali ja myöhemmin toteutettava toiminnallinen itseopiskelukurssi aiheeseen on ehdottoman ajankohtainen.

YHTEISTYÖ KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULUN OPPIMIS- JA PALVELUYMPÄRISTÖ VOIMALAN KANSSA

Hankkeessa toteutettiin toimeksiantona monialainen projektityö yhdessä sairaanhoitaja- ja medianomiopiskelijoiden kanssa Voimalassa, joka on Karelia-ammattikorkeakoulun oppimis- ja palveluympäristö. Ympäristössä opiskelijat ja ohjaajat kehittävät ja edistävät moniammatillisesti sekä -alaisesti hyvinvointia ja terveyttä.

Projektitoimeksiannossa opiskelijat osallistettiin tuottamaan itse sisältöä oman ja muiden terveyden vaalimiseen. Toimeksiannon jälkeen opiskelijoille pidettiin neljä työpajatyypistä ohjausta, jonka aikana opiskelijat ideoivat, käsikirjoittivat, näyttelivät, kuvasivat ja äänittivät, sekä editoivat ja jälkikäsitteivät kaksi produktiota. Tuloksena syntyi ajatuksia herättelevä videoaineisto, joka julkaistaan Karelia-ammattikorkeakoulun sosiaalisilla kanavilla ja Pakki-opiskelijaportaalissa. Lisäksi tavoitteena on saada videot näkymään kamppusten info-televisioissa.

Opiskelijoiden palaute projektityöskentelyn jälkeen oli positiivista. Erityisesti mainittiin työskentely eri alan opiskelijoiden kanssa, konkreettinen tutustuminen Karelia-ammattikorkeakoulun toiseen kampukseen, jossa ei ollut aiemmin käynyt, sekä erityisesti se, että produktion aikana opiskelijat ja produktiota vetänyt ohjaaja saivat kaikki uusia näkökulmia ajankohtaisiin hyvinvoinnin teemoihin. Opiskelijat totesivat, että monialainen projektityöskentely edisti myös heidän omia työelämätaitojaan, kuten ajanhallinta-, organisointi-, ja priorisointitaitoja.

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULUN SHOWROOM-MALLI JA TYÖELÄMÄPÄIVÄ

Hankkeen aikana toteutettiin 11 niin kutsuttua Showroom-tapahtumaa. Tapahtuma oli joko osa isompaa tapahtumaa (5 kpl: Tech Me Up, Vuosi Yrittäjänä -semifinaali, SciFest, Työelämäpäivä x2) tai pienempi varta vasten järjestetty tilaisuus (6 kertaa). Showroom-tapahtumassa opiskelijatiimit pitivät pientä esittelypistettä omasta yrittäjyyteen tai tuotekehitykseen liittyvästä projektistaan. Tiimit saivat etukäteen ohjausta siitä, miten esittelypiste toteutetaan ja miten siellä toimitaan.

Tapahtumaan osallistuivat vieraat, esim. paikalliset yrittäjät, kiertelevät esittelypisteillä ja antoivat palautetta opiskelijoiden töistä. Osassa tapahtumista vierailta kerättiin kirjallista palautetta tiimien töistä sekä ehdotuksia parhaiksi tiimeiksi. Parhaille tiimeille myönnettiin pieni tuotekehityspalkinto. Suurin osa tapahtumiin osallistuvista opiskelijoista oli mukana Karelia-ammattikorkeakoulun tuotekehitys- ja innovaatio-osaamiseen keskittyvässä Epic Challenge -ohjelmassa. Toinen merkittävä ryhmä olivat sellaiset opiskelijatiimit, joilla oli käynnissä oman liikeidean kehittäminen osana Draft-ohjelmaa. Mukana oli myös Vuosi Yrittäjänä -opiskelijoita Kareliasta ja Riveriasta. Hankkeessa tehdyt Showroom-kokeilut juurrutetaan osaksi Karelia-ammattikorkeakoulun Y-akatemian toimintaa ja Draft-ohjelmaa.

Tapahtumia varten hankittiin roll-uppeja ja esitteitä tärkeimmistä Karelia-ammattikorkeakoulun yrittäjyyspolkuun kuuluvista opinnoista ja ohjelmista. Hankitut esiteratkaisut ovat Showroom-tapahtumien jälkeen jatkaneet elämäänsä ns. yrittäjyyspolun tienviittorineina Karelian kampuksilla.

Hanke on ollut mukana suunnittelemassa Karelia-ammattikorkeakoulun uudenlaista työelämäpäivää. Työelämäpäivän perinteinen konsepti muutettiin ura- ja rekrytointitapahtumaksi, joka toi opiskelijat, yrittäjät, yritykset ja kunnat yhteen keskustelemaan tulevaisuuden ura- ja rekrytointitaidoista sekä yrittäjyydestä. Tapahtumaan kuuluivat Älykkäästi töihin! -seminaari, rekrytointikohtaamo, työnantajainfo, verkostoitumispiste sekä Showroom. Tapahtuma sai paljon kiitosta sekä opiskelijoilta että työelämän edustajilta.

Vaikka varsinainen hanke päättyy, toiminta tämän aihealueen ympärillä jatkuu ja vakiintuu käytännöksi, johon jokainen Kareliasta valmistuva opiskelija osallistuu jossakin vaiheessa omia opintojaan. Työelämätaitojen ylläpitäminen ja aktiivinen kehittäminen ovat paras tae oman osaamisen välittämiseksi ja käyttöön saamiselle. Hyvä työelämätaito-osaaminen varmistaa sen, että myös työnantajat ja työelämäkenttä kokonaisuudessaan tunnistavat ja löytävät tarvittavan osaamisen valmistuvista korkeakouluopiskelijoista.

Lähteet

Degerman R. 2016. Luovuus luovii työelämään. Yle 15.11.2016. <https://yle.fi/uutiset/3-9293127>.

Ilmarinen. 2017. Uudistu tai katoa – mitkä ovat tulevaisuuden tärkeimmät työelämätaidot? <https://www.ilmarinen.fi/uutishuone/arkisto/2017/uudistu-tai-katoa/>

Luoma-aho, V. 2017. 8 asiaa, jotka sinun tulee tietää työn muutoksesta. Akavalainen 12.5.2017. https://www.akavalainen.fi/akavalainen/ajassa/tapahtumat/8_asiaa_jotka_sinun_tulee_tietaa_tyon_muutoksesta

Ruohotie, P. 2002. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. 1-2. painos. Helsinki: WSOY.